

«Forsa in segn da surengiu?»

Co dat il Da casa Val Lumnezia damogn alla situaziun extraordinaria

CUN RETUS GIGER
HA MARTIN CABALZAR/FMR DISCURRIU

■ Mesiras da prevenziun e precauziun pretendan che spitals e casas da vegls e tgira vegnan serrai per visetas. Co dattan denton quellas instituziuns damogn al mintgagi, co sesentan ils cussadents ed ein ins preparaues per eventuals cass d’infecziun. La FMR ha



discurriu cul meina-casa dil Da casa Val Lumnezia Retus Giger. Sco dirigent da pliras formaziuns da cant e musica eis el denton era confruntaus cun ils effects dil coronavirus sin plaun cultural.

Tgei consequenzas ha la situaziun extraordinaria sil menaschi e sil persunal dil Da casa Val Lumnezia?

Retus Giger: La situaziun da lavur pil persunal ei buca semidada. Nus duvrein tut il persunal e luvrein tenor il plan da lavur normal. Las persunas ch’ein en scolaziun fan quei naven da casa ed ein colligiadas directamein cun la scola. Las emprendistas ch’ein en scolaziun fundametalta ein medemamein colligiadas online cun la scola. Ellas fan denton quei dalla fatschenta anora.

Tgei mesiras concretas haveis Vos priu per prevegnir alla derasaziun dil virus?

Nus vein serrau la casa per tuttas persunas externas, quei vul dir per visetas, confamiliars e furniturs. Il mument entra e sorta dalla casa mo il persunal.



Sesida da cader el Da casa Val Lumnezia. Era cheu valan las mesiras da precauziun da tener distanza e tuttina cooperar.

FOTOS MAD

Furniturs s’annunzian all’entrada e deponan leu lur rauba.

Co reageschan las cussadentas ed ils cussadents sin quellas mesiras e tgei effect han ellas sill’atmosfera en casa?

Las reacziuns ein fetg individualas. Tgi pren quei cun humor, auters sentan ch’ei maunca visetas. Denton ei l’atmosfera fetg ruasseivla. Il mintgadi en casa funcziuna sco tochen dacheu. Ins sa far diever da tuttas purschidas. Era fagein nus spassegiadas cun cussadentas e cussadents entuorn casa sco tochen dacheu.

Tgei reacziuns haveis Vos da persunas ch’astgan buca visitar lur confamiliars en casa da vegls?

La finala va ei per la sanadad

Ils confamiliars, cussadentas e cussadents ein vegni informai a scret davart las mesiras pridas. Per gronda part han ils confamiliars capientscha per la situaziun. Entgins han in techet breigias



Retus Giger, il meina-casa dil Da casa Val Lumnezia.

ch’els san buca far visetas. El acceptan denton la decisiun e ston uss era vegnir a frida cun quella. La finala va ei per la segirtad e la sanadad dils lur.

Co dat il persunal damogn alla situaziun difficila e malguessa?

Cun nus va ei bein. Nus vein da magari, da beiber detgavunda e tut quei ch’ei drova per viver. Il persunal lavura vinavon professunalmeind ademplescha la lavur dil mintgadi.

Essas Vos preparai per in cass d’infecziun e tgei ulteriuras mesiras stuesses Vos prender en in tal cass?

Tuttas casas d’attempai e da tgira ein tenor miu meini adina preparadas per talas situaziuns. Per nus ei quei ina situaziun nuot extraordinaria.

Vus essas denton era fetg engaschai sin plaun cultural, seigi quei sco dirigent dil Chor viril Lumnezia, digl Ensemble de Canto e dalla Musica da Glion. Tgei influenza ha la nova situaziun sils programs d’exercizis e dils concerts da questa primavera?

Pertuccont la cultura cantica e musicala ei la situaziun dètg speciala. Jeu sperel denton che quella hagi in effect positiv. Forsa che la populaziun vegn pertscharta dalla valeta culturala sils pli differents camps. Uonn dat ei probabel fiastas da baselgia sco creisma, dumengia alva, eventualmein era perdaononzas, Pastgas, Tschuncheismas eav. senza cant e senza musica. Quei fa bein alla communitad e promovia il socialessen. Star mal stundel jeu per musicists ed exponents dalla cultura che vivan da quei. Per stuer strihar empau occurrenzas sco concerts ed auter va il mund buca sut-su. Quei ei mo pigns problems da luxus.

Tgei facit targeis Vos persunalmeind dall’entira situaziun?

Nus vein uss inagada ina situaziun che nus havein buca enta maun. In virus fa cun nus tgei ch’el vul. Reh e pauper ston desister e restrencher nossa situaziun da luxus. Ton pil clima, per la communitad, per la convivenza sociala ed aunc per bia auter havess ei buca saviu schabegiar zatgei meglier. Forsa in segn da surengiu.

■ TROFEA PÉZ AULT

➤ CONTINUAZIUN DA PAGINA 3

Memia biaras fluctuaziuns ei mai bien per in menaschi, aschia ni aschia buc in tal sco la Trofea Péz Ault. Aschia ston ins buca declarar a mintga singul tgei ch’el ha da far.» Sco caucuorsa vegn Brunold denton era a stuer prender decisiuns concernent la segirtad e la finfinala era schebein las concurrenzas duein vegnir arranschadas ni buc ni eventualmein alternativas. En quei connex ston era prighels subjectivs vegnir giudicai e leutier s’auda era igl entir menaschi preventiv dil salvament.

Brunold che fa sez regularmeind fetg biaras turas da skis selegra dall’incumbensa che fatschenta gia el: «Per mei persunalmeind ei quei segirameind era empau ina scola per la veta, surtut quei che pertucca la lavur culla gliend.» Il menaschi dalla Trofea Péz Ault ei cumbinaus cun pliras sfidas. Denter quellas s’auda in’organisaziun fetg vasta, mo lu era la dependenza dall’aura. Quella sa far spert in streh atras il quen. Pils voluntaris ch’ein s’engaschai igl onn vargau cun tutta forza en favur dalla trofea era ei previu d’arranschar la proxima fin d’jamna ina tura ed ina tscheina cun ina revista sil menaschi dalla trofea digl onn vargau ed ina prevista sin 2021. Quei arranschament ei vegnius sistius pervia dalla situaziun actuala cul coronavirus.

reclama

Kaufe Pelze, Trachten und Abendgarderoben, Taschen, Gold- und Diamant-Schmuck zu Höchstpreisen. Bruch- und Zahngold, Luxus- und Taschenuhren, Münzen, Tafelsilber, Zinn, Briefmarken, Stand- und Wanduhren, Antiquitäten, Möbel, Gemälde, Gobelins, Teppiche, Bücher, Porzellan, Kristall, Puppen, Schreib- und Nähmaschinen, Instrumente, Plattenspieler, LPs, Kameras, Objektive u.v.m., auch Sonntags
Herr Freiwald, Tel. 076 727 83 61

Uniun da dunnas Laax porscha maun

D’in’acziun da solidaritad e dallas Pastgas che crodan

DAD AUGUSTIN BEELI/FMR

■ La crisa da corona ha motivau l’Uniun da dunnas da Laax d’organisar in’acziun spontana. Daferton ston las pleivs catolicas comunicar che la fiasta da Pastgas crodi. «Sonda vargada havein nus lantschau quell’acziun», declara la presidenta dall’Uniun da dunnas da Laax, Seraina Cathomen. Ella e sias consuprastontas Simona Camathias e Rita Arpagaus han reagiu



l’jamna vargada, vesend che la situaziun vegn mendra. Ellas han contactau las commembras tras lur canal intern e dumandau sustegn. Bien 20 dunnas ein semessas a disposiziun da segidar. Finamira eis ei da segidar cullas persunas da risico che san ni ughegian buca dad ir a far cumissiums. Cun in signet special han ellas entschiet sonda vargada a derasar lur purschida cul tetel «CONvischins dROvaN Agid».

Il cavazzin «corona» ei omnipresents. «Bugen vulein nus esser cheu in per l’auter – scapescha cun risguardar tuttas mesiras da schurmetg», declara Cathomen. Ella ha surpriu il post da coordi-

naziun ed indicau sia numera da telefon per prestar survetschs. «Nus organisein bugen per Vos pintgas cumissiums da victualias ni medicaments e surpren-dein era survetschs da taxi», san ins leger sil flyer che l’uniun ha tarmess ellas casadas da Laax. Accumpignament per affons porschan las dunnas buc, igl ei in survetsch als attempai da Laax che giasvischan in sustegn.

Fegl parochial cantunal cun termins «falli»

Attempai ein colligiati culla baselgia, culs rituals e culla messa da luvergis e cunzun dalla dumengia. Quei tut ei

denton scumandau, decretau per schurmegiar la populaziun. Igl ei ina situaziun historica. Mo 24 uras avon che la regenza grischuna communiccheschi quei decret rigurus haveva ser Daniel Hanselmann, il plevon dalla pleiv reformada Sagogn/Laax/Falera, instradau devoziuns da cuminonza. Ei fuss stau previu da porscher in’oraziun communabla – risguardond la limitaziun da persunas – duas ni treis gadas ad jamna. Ensemen cugl assistent pastoral dalla pleiv catolica Sagogn, Armin Cavelti, havess el menau ina devoziun ecumena. Gliendisgis endamaun han els stuii metter ad acta lur iniziativa ecumena pervia dil decret dallas instanzas politicas. «Tuttas baselgias ein denton aviartas», accentuescha Cavelti.

Els seigien vidlunder da sviluppar ideas per tuttina possibilitar igl accumpignament spiritual, declara Cavelti. Tgi che va en baselgia sto en scadin cass buca temer, igl ei aunc adina il liug da confiart, oraziun e refugiu. Cavelti renda attent ad in fatg empau malempeneivel: L’jamna proxima cumpari il Fegl parochial cantunal cullas communicaziuns dil meins avrel.

Quel cuntegn tut ils termins dils firaus da Pastgas. «Tut quei croda ed ha buca liug», declara Cavelti. Enteifer aschi cuort temps ha la stamparia dil Fegl parochial cantunal buca saviu annullar l’ediziun dil meins d’avrel. Tochen la fin da redacziun ei quei buca stau pusseivel, pia era cheu ina situaziun unica ed extraordinaria.



«Esser cheu in per l’auter», quei ei la finamira dall’acziun da solidaritad dall’Uniun da dunnas Laax.

MAD

Post da coordinaziun, Uniun da dunnas Laax, tel. 079 743 95 29